
Magyar László András (1956-2022), orvostörténész, fordító, író

András László Magyar (1956-2022), medical historian, translator, writer

Prof.dr. Molnár F. Tamás DSc - PTE, Consultant Thoracic Surgeon,
Petz A Hospital Győr, Hungary
fmolnar@gmail.com

Initially submitted Febr27., 2022; accepted for publication March 22, 2022

Abstract

Andras Laszlo Magyar was an eminent member and highly admired character of the family of Hungarian medical historians. A polyglot armed with the classic erudition was the finest example of an interdisciplinary scientist. Anecdotic history was his best genre. He will be remembered for the numerous articles and books he wrote and the spirit that permeated his research topic.

kulcsszavak

orvostörténész, fordító, író

keywords

medical historian, translator, writer

Hogy búcsúzzon az ember valakitől, akivel sosem találkozott - személyesen? Kell-e búcsúzni, és ha igen, akkor miért nem? Kell, mert most Magyar László András halálával az anekdotikus magyar orvostörténet egy szakasza zárult le, hiányával egy fontos, izgalmas szemlélettel lettünk szegényebbek. Az evidence based medicine korában a számok, a statisztikai mágia uralkodik; az egy ember egy története – hátha még az régmúlt is – egyre kevesebbet érdekel. Pedig a medicina jó része, tetszik, nem tetszik turbózott anekdotologia. „Láttam, olvastam, hallottam ilyen esetet, és az ez volt, vagy az volt, erre gyógyult, arra nem, vagy éppen semmire sem”. Ennek az anekdotologiai közelítésnek az orvostörténeti fenoménját kaptuk eddig Magyartól.

A néhai Kiss János sebészprofesszor őrizte meg a világhírű műtéttankönyv szerzője, Littmann Imre tanácsát. „Akárhány beteget megoperálsz, meghalnak előbb vagy utóbb, ahogy te is. De ha írsz egy könyvet – az örökre megmarad”. Akárhány kiállítást szervezhetünk, intézményben serénykedünk, a könyv az, ami megmarad.

Magyar László után hatvannégy kötet marad. “..a zöme fordítás, angolból, németből, pénzért” mondta a rá jellemző önironiával. A nyelvekhez az ógörögöt és a latint is hozzá kell számolnunk: munkásságának bővizű forrását. Számptalan anekdotájának tápláló erét. Elvégre mi más a történeti aprómunka, mint szellemi aranyosítás? Az orvoslás múltjának számos szerzője így talált utat orvostörténeti szakmunkáiba, vagy éppen szépirodalmi alkotásait termékenyítették meg. Publikált az ÉS-ben, a Holmiban, a *Szombat visszatérő* szerzője volt.

Az első könyve 1989-ben jelent meg; *Bevezetés a kísértettanba* címmel. (Akadémiai KK. 1989) A kísértetek fenomenológiája, topológiája, és minden egyéb, teljesen felesleges tudás arányosan szűk kötetbe foglalva: mely húsz ezer vásárló olvasót fogott meg. Orvoslástörténet a legnemesebb formában: vágyaink, félelmeink,

<http://www.kaleidoscopehistory.hu>

dr. Molnár F. Tamás DSc

múltunk és hagyományaink, ahogy mesék, hiedelmek, szokások, mítoszok, műalkotások közvetítik a kísértetvilágot. Vámpírok, démonok, fehér asszonyok és lánccsörgető csontvázak: mindannyi medikális toposz.

A műember története (Akadémiai Kk.1992) a gölem és a számítógépek kapcsolatától, Frankensteinen és mandragóra-emberkén át, az incubus-ördögig és ezen túl ívelt. Az alkímiától az eugenikáig, a génsébeszet és az alkímia közötti térben barangolt a szerző. Az ember teremtésvágya, az alkímia, mágia, kabala, a fizika, kémia és biológia segítségül hívásának kísérletei adták a mű vázát. Biztos kézzel válogatott és nagyszerű stílusban elmesélt anekdoták szerkesztett láncá lett az eredmény.

A Démoni ragály a pestis (SOM-AMR-DetecT Bp, 2007) eredetileg kiállításkatalógus, de jóval több annál.

A következő munka a *Gyógyszer nélkül a nátha ellen 101 régi recept* (Fapadoskönyv Kiadó 2013) volt. A Kr.e. 1570-1700 közötti tanácsokat feldolgozó munka a természetes gyógymódok túlélése melletti szelíd érvelés volt. Hírhozó, Hermész volt. Görög, latin, angol és német doktorok üzentek Magyar tollán.

Az @-tól az egyszarvúig: zoológiai érdekességek (Simmelweis 2016) afféle „historia animalium” : pusztai leírás; sine ira et studio. Egyedül az ember történeti lény – lévén az idő fogalmi kategória; az ember és állat kapcsolatának történetében az emberi önreflexió valósul meg. Erről mesélt Magyar az orvostörténész, az érzékeny lírai alkatú novellista könnyed tollszárfogásával.

A Solenoid és Pelithe (Corvina 2017) a manuális medicina (sebészet, fogászat) eszközeiből válogatott. A kis könyv – Magyar kedvelt formájának tűnik a „kis könyv” – aformájában is az anekdotát sugalló, a komoly, nehéz mű ellentétjeként megnyilvánuló corpus – ma már csak érdekes, régi gyógyító szerkezeteket mutat be. A mechanika aranykora és a 19. században megszülető egészségkultusz concubinátusának gyönyörű és szórakoztató produktumai ezek. A medicina ártatlanságának kora; nem minden nosztalgia nélkül szemlélve.

A Paracelsus Magyarországon (Gondolat, 2019) a gyógyítás történetét a nyelvészettől a filozófiatörténeten át egészen a nyelv- és tárgytörténetig való beágyazottságban vizsgálta, visszanyúlva az 1989-ben felvillanó, és azóta is többször meg-megjelenő démonológiáig.

II. Lajos király halála, az abortusz megítélése, mi a dohányfüstklisztély – mind kapott egy fejezetet, ahogy az első magyar művégtaggyár története, a magyar költők halálai, az ádámcsutka etymológiája és az orvosi köpeny sem maradt ki.

Reflectív poétikáját az *Idill - Állat és ember* (Magvető 1989, 2013) kötete fogta egybe, több értelemben is kötetlen verseivel az ÉS-ben találkozhattunk. Az ovidiusi címet idéző *Átváltozások* (2014 Syllabus) is csokorba kötés: az ÉS-ben és a Holmiban publikált fanyar humorú, rendszerint történeti keretű novelláit gyűjtötte egybe. Legkedvesebb saját könyve Kicsi Sándorral közösen írt *Hetes lexikonja* volt (Enciklopédia Budapest 2002), ez a kultúrtörténeti numerológiai, kaballisztikai és sok egyéb „-ai és -ologiai” elegáns és víg kalandtúra.

Hosszan lehetne még sorolni; sapienti sat. Sokáig meggyőződés volt, hogy igazi orvostörténetet csak gyakorló orvos tud jól írni. Ahogy a hadtörténetírás hitelességének sine qua non-ja, ha a szerző az anyag belsejéből dolgozik – a harctér zajai, a társak gyötrelme, a halálfélelem, a terep okozta kínok – zsigeri élmény nélkül nem érvényes a hűvös megfigyelés. A jogtörténész legyen bíró, ügyvéd, ügyész. Az

irodalomtörténésznek nem kell poétának lennie, s a legjobb színháztörténész sem a pódiumról érkezik. Minden más csak mesebeszéd - gondoltam. Magyar László András anekdotikus orvostörténetét olvasva kellett belátnom: van más ösvény is, még ha nehezebben járható is. Az ő via ferrata-ján a fémkapaszkodókat úgy hívták elképesztő klasszikus műveltség, lenyűgöző görög-latin tudás, az (ön)íronia, a szellem eleganciája. És amiről, inkább akiről alig esik szó: az apa alakja; Magyar Imre belgyógyász professzor; a „magyarpetrányiból” – a Littmann műtétan belorvosi párkötete. Eleink korántsem ósdi testamentuma, mai orvosi tudásunk egyik eltéphetetlen gyökere.

Hogy akkor miért is nem kell búcsúzni? Értelmetlen búcsút mondani annak, aki nélkül lehet, de nem érdemes orvostörténetet tanítani. Már ameddig tanítunk még efféle időrabló haszontalan semmiséget.

Személyesen nem találkoztunk itt az életben, szorgalmas olvasója voltam; és maradok. Sebaj, „odaát” majd bepótoljuk. Tudom, nagyon szívesen foglak hallgatni...

